

ОСОБЛИВОСТІ ТА СПРЯМОВАНІСТЬ СИСТЕМИ КОНТРОЛЮ У КОМАНДНИХ СПОРТИВНИХ ІГРАХ НА РІЗНИХ ЕТАПАХ БАГАТОРІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Олена МІТОВА

*Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту,
м. Дніпро, Україна, e-mail: elenamitova@ukr.net*

Вступ. Командні спортивні ігри стрімко розвиваються і мають багато різновидів як у олімпійському, паралімпійському, дефлімпійському спорті, так і у віковому аспекті (мікро- або бейбі-баскет, міні-баскетбол, максі-баскет), а також з урахуванням особливостей структури гри та кількості гравців у команді (баскетбол 3×3; пляжний волейбол, регбіліг-7). Аналіз спеціальної наукової літератури свідчить про достатню увагу фахівців щодо вдосконалення системи контролю у командних спортивних іграх [1, 2, 4, 5]. Зокрема, В.М. Платонов [3] пропонує розподіл багаторічної підготовки на дві стадії (перша стадія становлення та розвитку можливостей спортсменів та друга стадія максимальної реалізації спортивної майстерності). Однак недостатньо вивченим залишається визначення спрямованості системи контролю, відповідно до стадій багаторічної підготовки та етапів багаторічної підготовки на кожній стадії, з урахуванням тих чи інших характерних ознак, притаманних командним спортивним іграм.

Мета дослідження – проаналізувати особливості та спрямованість контролю у командних спортивних іграх на різних стадіях багаторічної підготовки з урахуванням сучасних тенденцій їхнього розвитку.

Результати дослідження та їх обговорення. Узагальнення наукової літератури свідчить про різну спрямованість системи контролю на першій та другій стадіях багаторічної підготовки. Отже, якщо в дитячо-юнацькому спорті систему контролю більше спрямовано на визначення підготовленості спортсменів для перспективи подальшого продовження занять спортивними іграми, то в спорті вищих досягнень – визначення можливостей спортсменів при формуванні складу команди та показників функціональних можливостей, психічного стану, техніко-тактичної та інтегральної підготовленості, мікроклімату колективу збірних команд країни, клубних команд і індивідуальних особливостей кожного члена команди.

Виявлено недостатню обґрунтованість термінів проведення етапного контролю упродовж річного циклу, які мають бути узгоджені з регламентом та календарем змагань (або декількох змагань, наприклад, чемпіонат країни, кубок країни, Єврокубок, чемпіонат Європи тощо), особливостями участі спортсменів у змаганнях із двох різновидів командної гри (наприклад, баскетбол та баскетбол 3×3); особливості участі спортсменів за команди різних ліг (суперліга, вища ліга (дубль команди суперліги)). Комплекс тестів та показників для оцінювання підготовленості спортсменів на першому етапі багаторічної підготовки не може бути однаковим для всіх вікових категорій, повинен формуватися з огляду на завдання та зміст підготовки на кожному означеному етапі багаторічної підготовки. Перспективним напрямом тестування у контактних спортивних іграх (баскетбол, гандбол, футбол, регбі та ін.), особливо на другій стадії багаторічної підготовки, є розроблення контрольних вправ із супротивом умовного пасивного та активного суперника. Водночас виникає необхідність створення контрольних нормативів із тактичної підготовленості всієї команди, зокрема виконання тих чи інших комбінацій на майданчику за таких умов, як ліміт часу, перевага чи меншість нападників або захисників тощо.

Висновок. Вивчення наукової літератури свідчить про те, що є чіткий розподіл значущості, спрямованості та організаційно-управлінських заходів системи контролю на різних

етапах багаторічної підготовки, які потребують наукового обґрунтування з урахуванням сучасних тенденцій розвитку командних спортивних ігор.

Ключові слова: контроль, спортивні ігри, етапи багаторічної підготовки.

Список використаних джерел

1. Мітова О. Ретроспективний аналіз формування системи контролю у командних спортивних іграх / Мітова Олена // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2016. – № 1. – С. 74–81.
2. Мітова О. Івченко О.М. Наукове обґрунтування алгоритму комплексного контролю підготовленості баскетболістів на етапі попередньої базової підготовки / Мітова Олена, Івченко Оксана // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2018. – № 3. – С. 83–92.
3. Платонов В.Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения : учебник [для тренеров] : в 2 кн. / В.Н. Платонов. – Киев : Олимпийская литература, 2015. – Кн. 2. – 752 с.
4. Тищенко В. Контроль тренувальної та змагальної діяльності команд високої кваліфікації з гандболу : монографія / Валерія Тищенко. – Запоріжжя : Статус, 2017. – 462 с. – ISBN 978-617-7353-54-V.
5. Шинкарук О. Система контролю підготовки початківців у командних спортивних іграх: проблемні питання та сучасні підходи / Шинкарук Оксана, Мітова Олена // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2017. – № 1. – С. 105–112.